ХҒТАР 14.07.07

С.С.Байсарина,Т.С. Сламбекова, М.С. Боранбаева
Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Астана, Қазақстан
(E-mail:1ms.2110@bk.ru,2tolkyn_1969@mail.ru,3boranbaeva.majra@mail.ru)

Деңгейлеп саралап оқыту технологиясының ерекшеліктері

Аннотация. Қазіргі заманғы оқытудың маңызды ерекшелігі-оқушылардың танымдық іс-әрекет тәсілдерін белсенді меңгеруіне, білім берудің тұлғалық маңыздылығына, сондай-ақ оқытуды оқушының тұлғасына бағдарлауға, оны ашу және өзін-өзі жүзеге асыру мүмкіндігін қамтамасыз етуге бағыттау болып табылады. Біздің ойымызша, бұл міндеттер Ж.А. Қараевтың оқытудың деңгейлеп дифференциялау технологиясын пайдалану кезінде толығымен шешіледі.Сонымен бірге, оқушыларды табысты оқыту мәселесін шешуде, олардың танымдық белсенділігін дамыта отырып оқытуда, негізінен Г.К.Менчинская, Г.К. Селевко, Н.М. Шахмаев, И. Унт және басқа да ғалымдардың еңбектерінің маңызы ерекше.

Оқу-жаттығу жүйесінде мұғалімнің тікелей басшылығымен жұмысты жан-жақты әрі толығымен өздігінен жұмыс істеуге көшеміз, ал оқушылар әр түрлі дәрежелі қиындықтардың міндеттерін бірте-бірте шешеді, ал тапсырмалардың қиындығы мен оны жүзеге асырудың тәуелсіздік дәрежесі біртіндеп өседі.

Сыныптағы жеке жұмыстарды ұйымдастыру үшін біз оқушылардың топтарын бірдей ерекшеліктермен бөліп аламыз. Деңгейлеп саралап оқыту технологиясы - бұл оқу процесінің белгілі бір бөлігін қамтитын саралап оқытудың ұйымдастырушылық шешімдері, құралдары мен әдістері. Саралап оқытудың әдістемелік жүйесінің барлық компоненттеріне және мектептің барлық деңгейлеріне әсер етеді.

Түйін сөздер: саралап оқыту, әдіс, технология,деңгейлік дифференциация, тәсіл, оқу үдерісі, инновация.

DOI: https://doi.org/10.32523/2616-6895-2018-125-4-30-36

Кіріспе. Деңгейлеп саралап оқыту технологиясын енгізу әрбір оқушының өзінің жеке типологиялық ерекшеліктеріне сәйкес білім беру қажеттілігін қамтамасыз ететін оқыту жүйесін құруға мүмкіндік береді.

Н.А. Менчинская деңгейлеп саралап оқыту қажеттілігіне баса назар аударады: «Оқудың тиімділігі оның мазмұны мен әдістеріне ғана емес, сонымен бірге студенттердің жеке қасиеттеріне де байланысты болады. Деңгейлеп саралап оқыту білім беру қажеттілігі аса өткір болып келеді, себебі мектеп әр балаға өзінің қабілеттерін, мүмкіндіктері мен қалау деңгейінде жалпы білім беру минимумын алуға мүмкіндік беруі керек». Барлық оқушыларды бірыңғай бағдарламаларда оқыту балаға өзінің қабілеттерінің деңгейінде білім алуға мүмкіндік бермейді. Кейбіреулер үшін талаптардың орташа деңгейі тіпті қолайсыз, ал біреуі, керісінше, білімі жоқ [1].

Жалпы қабілеттерге сәйкес дифференциация оқушылардың жалпы даму деңгейін, ақыл-ой дамуының белгілі бір ерекшеліктерін ескере отырып жүзеге асырылады: есте сақтау, ойлау, көңіл бөлу және танымдық белсенділік.

Оқытуды саралау мақсаттары:

- психологиялық-педагогикалық көзқарас тұрғысынан - әрбір оқушының қызығушылықтары мен қабілеттерін дамыту үшін оңтайлы жағдай жасауға негізделген оқытуды дараландыру;

- әлеуметтік тұрғыдан алғанда - әрбір мүшенің қоғамдағы оның қоғаммен өзара қарым-қатынасындағы мүмкіндіктерін тиімді пайдалану мақсатында қоғамның жеке шығармашылық, кәсіби әлеуетін қалыптастыруға мақсатты ықпал ету;

- дидактикалық тұрғыдан - принципті жаңа уәждемелік негізделген оқушыларды саралап оқытудың жаңа әдістемелік жүйесін құру арқылы мектептің негізгі проблемаларын шешу.

Әрбір педагог дараландырусыз дамыта оқыту бола алмайтынын түсінуі тиіс, олар екі топқа бөлінеді - алгоритмдік және эвристикалық типті жалпы ақыл-ой қызметінің тәсілдерін арнайы қалыптастыру болып табылады. Оқытудағы жеке және сараланған тәсілдердің әртүрлі түрлері оқушылардың ақыл-ой қызметінің осы тәсілдерін дамыту үшін қажетті жағдайлар жасауға көмектеседі.

Оқытудың проблемалық-іздеу әдістері Ж.А.Караевтың еңбектерінде басым болып табылады. Қазіргі дәстүрлі жүйені жаңғырту бағыты бойынша

Ж.А.Қараев технологиясы - бұл педагогикалық технология.Технология әрбір сабақта

оқушылардың даму үрдісін нақты жоспарлауға, бақылауға және қадағалауға мүмкіндік береді. Бұл туралы көптеген бағалау ведомостары мен жеке алынған әрбір оқушының және тұтастай бүкіл сыныптың жеке мониторингтік даму кестелерінің болуы куәландырады. Оқыту тәжірибесінде оқушылардың қабілеттері мен олардың пәнге бейімділігін ескере отырып, көбінесе қиындық дәрежесі бойынша өз бетінше жұмыс пен үй тапсырмаларын саралайды[2].

Дифференциация жаңа материалды бекіту кезінде, меңгеру кезінде, сондай-ақ өткенді қайталау кезінде маңызды. Оқытуда сараланған түрде сабақтың кез келген кезеңінде қарауға болады.

Педагог-психологтердің зерттеулері жаңа материалды енгізу кезінде бір оқушы оны бірден меңгереді және жаңа ұғымдарды оңай игереді, басқалары ұзақ қосымша жұмыстан кейін ғана меңгерудің жоғары деңгейіне жетеді. Жаңа материалға көшу кезінде бұрын оқығанын меңгеруге үлгермейтіндер де бар.

Деңгейлеп саралап оқыту:

-мұғалім жалпы сапаның оқу процесі үшін қандай да бір мағынаның болуын ескере отырып, оқушылар тобымен жұмыс істейтін оқу процесін ұйымдастыру нысаны (гомогенді топ);

-білім алушылардың әртүрлі топтары үшін оқу процесін мамандандыруды қамтамасыз ететін жалпы дидактикалық жүйенің бір бөлігі

Оқытудың кез келген жүйесінде қандай да біршамада сараланған тәсіл бар және тармақталған дифференциация жүзеге асырылады. Сондықтан саралап оқыту технологиясының өзі, түрлі әдістемелік құралдарды қолдану ретінде қосылған технология болып табылады.

Г.К. Селевко бойынша, бірқатар педагогикалық жүйелерде оқу үдерісін саралау басым сапа, басты ерекшелік болып табылады және мұндай жүйелер «сараланған оқыту технологиялары» деп те аталады» [3].

Н.М. Шахмаевтың ойынша, деңгейлеп саралап оқыту жоғары жалпы деңгей негізінде әр адамның жан-жақты дамуын қамтамасыз етуге және оның алдында арнайы білім алу үшін жол ашуға ұмтылатын қоғамымыздың әлеуметтік мақсаттарына жауап береді [4].

Демек, қоғамдық жоспардағы оқытуды саралау міндеттерінің бірі өскелең ұрпақтың міндеттері мен қабілеттерін анықтау және барынша дамыту болып табылады. Бұл ретте мектептегі жалпы білім деңгейі бірдей болуы керек.

Деңгейлеп саралап оқыту оқушыларды оқыту әдістемесінде, ең алдымен, мұғалім қызметінде басшылықты азайтуда көрінетін ашықтыққа негізделеді.

Оқушыларға тапсырманы, ол тереңдетіп немесе қосымша оқитын пәнді таңдау мүмкіндігі және өзін өзі бағалау мүмкіндігі беріледі. Оқу-жаттығу әдістемесінде ашықтық, педагогикалық басшылықпен қатар, оқушыға өзінің жеке стилінде оқу мүмкіндігі беріледі.

Білім алудың принципті түрде ерекшеленетін жолдарының болуына мектептердің, мысалы Франциядағы лицейлер мен колледждер, Германиядағы нақты мектептер мен гимназиялар, Англиядағы грамматикалық және орта техникалық мектептер немесе бір үлгідегі оқу орындарындағы баға жетпес ағындар (АҚШ-қа тән) типтерінің болуы жауап береді. Ол үшін түрлі оқу жоспарлары жасалды. Негізінде қазіргі сынып-оқу жүйесі мен оқушылардың жеке ерекшеліктеріне бейімделу қажеттілігі арасында қарама-қайшылық болды. Бұл үрдіс 1904-1920 жылдары М.Монтессори идеяларының ықпалымен американдық мұғалім Е. Пархарды құрған белгілі «Дальтан-жоспарда» дәйекті түрде іске асырылды. Бұл жоспар сабақ өткізу арқылы жүзеге асырылды, яғни дәстүрлі оқыту түрі. Бірақ бұл ретте ақыл-ой дарындылығы коэффициенті негізінде қабілеттіліктегі айырмашылықтарды мақсатты түрде есепке алу жүргізілді, яғни дифференциалды психологияда қолданылатын тестілеу әдістемесі негізінде іске асырылды [5].

«Дальтан-жоспарды» дұрыс қолданған кезде үлгерімнің айырмашылықтары бастапқы қойылған мүмкіндіктер туралы деректерге сәйкес айырмашылықтардың бастапқы түріне сәйкес болуы тиіс деп болжалды. Мұғалімнің мазасыздығы үлгерімнің сәйкес келмеу фактілерін және «ақыл-ой дарындылығы» коэффициентінің мәндерін ғана тудыруы тиіс болды.

М. В. Кларин атап өткендей, «Дальтан-жоспар» абыройының бірі - бұл жоспар олардың мүмкіндіктеріне сәйкес келетін ең жоғары жетістіктерге қол жеткізуге мүмкіндік берді. Өз қарқынымен жұмыс оқушының мүмкіндіктеріне сәйкес келетін мазмұнды меңгеруге әкелуі тиіс еді. Бұл әдісті әзірлеу мазмұнын фрагменттерге бөлумен және білімді меңгерудің нақты критерийлерін анықтаумен байланысты қиындықтарға тап болды.

60-70 жылдары оқу пакеттерін құру тәжірибесі кеңінен танымал болады. Олар дидактикалық материалдар жиынтығынан тұрды, оған оқу құралдары, оқушылардың өз бетінше үйренуін ұйымдастыру құралдары, стандартталған бақылау құралдары кіреді. Мұндай жинақтар ұйымдастыру-кеңес беру сипатындағы мұғалімнің ең аз көмегі арқылы жоспарланған нәтижелерге қол жеткізуге есептелген. Оларды қолдану оқытудың едәуір дараландыруына алып келеді және дәстүрлі және дәстүрлі емес ұйымдық формаларды пайдаланумен ұштасады.

Жалпы, батыс еуропалық және американдық педагогикадағы оқу процесін дараландыру тәсілдерін әзірлеу сыныптық-оқу оқытудың негізгі компоненттерінен: оқу топтары құрамының тұрақтылығынан, оқу жұмысының алдыңғы формаларының басымдығынан, оқушыларды ілгерілетудің бірыңғай қарқынына есепте оны ұйымдастырудан; көбінесе кеңесші ұйымдастырушы ретінде әрекет ететін мұғалім функциясының өзгеруімен сипатталады.

М.В.Кларин оқытуды дараландыру идеясының прогрессивті сипатын атап көрсете отырып, батыс мектептерінің практикасымен де, теориясымен де шешілмеген кемшіліктерді де атап өтеді:

- біріншіден, мұғалімнің тікелей басшылық рөлі әлсірейді;
- екіншіден, оқыту материалдың мазмұнын жаңғыртуға бағытталған;
- үшіншіден, бірыңғай жалпы білім беретін базаның және оқушылардың жұмыс өлшемдерінің болмауы оқудың өзін-өзі деңгейін төмендетеді;
- төртіншіден, оқытуды ұйымдастыру үлкен қиындық тудырады.

Бұл кемшіліктер, М.В.Клариннің пікірі бойынша әр түрлі штаттарда, қалаларда, мектептерде ғана емес, сонымен қатар сынып ішінде білім берудің әр түрлі сапасына әкелді.

Л. В. Занковтың ғылыми мектебінде жүргізілген бірқатар зерттеулер оқытуды дифференциациялаудың осындай түрінің орындылығын көрсетті. Алайда, ол балалар айырмашылығының бір ғана параметрімен шектеледі және бастауыш мектеп оқушыларының сыныптағы жайлы жағдайда және оқу материалында алға жылжу қарқынына деген қажеттіліктерін белгілі дәрежеде қанағаттандыруы мүмкін. Орта және жоғары сынып оқушылары, сондай-ақ олардың оқытушылары үшін бұл жеткіліксіз. Осылайша, жалпы білім беретін орта мектептерде бейіндік оқытуды дамыту бағыты негізінен білім беруді дамытудың әлемдік үрдістеріне сәйкес келеді.

Ашық оқыту арқылы диалектикалық түрде екі қарама-қайшылықты біріктіру мүмкіндігі бар, алайда оқыту үшін өте қажет принциптер:

-мұғалім тарапынан оқу үдерісін басқару принципі;

-оқушылардың өзін-өзі реттеу принципі.

И.Унт өз зерттеулерінде дифференциацияның келесі мақсаттарын бөледі [6]:

Оқыту мақсаты - оқушылардың білімін, іскерлігін және дағдыларын жетілдіру, оқу бағдарламаларын іске асыруға әрбір оқушының жеке-жеке білімі мен дағдысын арттыру және осылайша оның абсолюттік және салыстырмалы түрде артта қалуын азайту, олардың мүдделері мен арнайы қабілеттеріне сүйене отырып, оқушылардың білімін тереңдету және кеңейту.

Дамытушы мақсат-оқушының жақын даму аймағына тірек кезінде логикалық ойлауды, оқу еңбегінің креативтілігі мен іскерлігін қалыптастыру және дамыту.

Тәрбиелеуші мақсат-баланың мүдделері мен арнайы қабілеттерін дамыту үшін алғышарттар жасау, бұл ретте қолда бар танымдық мүдделерді ескеру және жаңаларын ынталандыру, жағымды эмоциялар туғызу, оқу мотивациясы мен оқу жұмысына деген көзқарасқа жағымды әсер ету.

Егер дифференциалды тәсілді ұйымдастыруда мұғалім осы мақсаттарды іске асырса, онда ол оқушылардың үлгерімін, оқу процесіне және т. б. қызығушылығын арттыра алады [4].

Оқыту технологиясының артықшылықтары айқын. Тиімді және оңтайлы ұйымдастырылған топтық және ұжымдық іс-әрекет ғажайыптар жасай алады:

- оқушылардың ойлау қабілетін нығайту, ынтымақтастыққа, ұжымдық жұмысқа қабілеттілігін дамыту;
- қызықты дәстүрлі емес идеяларды ұсыну, оларды терең талдау қабілетін барабар және лайықты бағалау.

Технология кемшіліктері қатарына келесі дидактикалық жағдайлар жатады:

-сабақта үлгерген оқушылардың жоғары мүдделерін қанағаттандыру және бір мезгілде

артта қалғандарға көмек көрсету өте қиын;

-оқушыларды жаңа материалмен дербес жұмыс істеуге жүйелі түрде тарту, оларды өздігінен білім алуға дайындау;

-тәрбиелік сипаттағы мәселелерді, әсіресе білім алушылардың тұлғалық-мағыналық өсуін бағалаумен байланысты мәселелерді табысты шешу оңай емес [6].

Оқытудың деңгейлеп саралау технологиясының маңызды ерекшелігі оның оқу процесінің нәтижелерін бақылау жүйесімен және оқушылардың жетістіктерін бағалау жүйесімен байланысы болып табылады. Бағалаудың дәстүрлі тәсіліне әрбір оқушы үшін жалпы білім берудің ең төменгі деңгейі қойылады. Жоғары деңгейдегі өлшемдер базалық деңгейден және сынақтар жүйесінен тыс қол жеткізілген. Мысалы:

- Тақырыптық бақылау;
- Міндетті дайындық деңгейін тексеру;
- Міндетті деңгейдегі тексеру тапсырмаларының ашықтығы;
- Қосу әдісімен бағалау (жалпы есепке алу = жеке есепке алу сомасы);
- «Жабу» немесе олқылықтарды қайта тапсыруға;
- Бөлшек сынақтар мүмкіндігі.
- Қорытынды баға.

Жұмыста белсенді оқыту әдістерінің бірнеше тобы қолданылды:

1. «Карусель» -құрылымды жинауға бағытталған жаттығу.Оқушының белгілі бір тақырып бойынша ойлар мен жауаптардың қысқаша тізімін құратынына әкелетін ақпарат немесе ой-пікірлер. Оқушылар шағын топтарда (3-4 оқушы) идеялармен алмасу немесе сұраққа қатысты ұсыныстар жасау үшін жұмыс істейді. Сондай-ақ басқа топтарға баға береді және оларды басқа топтардың идеяларын бағалау және оларды сұрақтарға өз жауаптарын қалыптастыру үшін ықтимал негіз ретінде пайдалану мүмкіндігі ретінде пайдаланады.

2. «Доңғалақ зардаптары» - бұл жұмыс түрі көтермелейді оқушы сол,белгілі бір оқиғаның немесе әрекеттің тікелей және жанама салдарын ойластыру үшін.

3. «Ыстық орындық» -шығармашылық рөлдік ойын пайдалы болуы мүмкінпікірталасқа шақыруға және ақпаратпен бөлісуге арналған құрал.

4. «Минут»- бұл ойын көтермелейді және оқушыларға таңдауға ұсынады шешушізерттелген материалдан алынған ақпарат.

5. «Мен білемін» - «Білгім келеді» - «Білдім» (ББББ) - бұл әдіс қолданылуы мүмкінбілім деңгейін тексеру және осы білімдерде қандай олқылықтар бар екенін білу үшін кіріспе стратегия ретінде, өз оқудағы прогресті көру және қандайжаңа ақпаратты олар тақырыпты оқығаннан кейін білді.

6. «Екі жұлдыз бір тілек» - бұл әдіс көтермелеуі мүмкін сыныптастардың жұп, топпен және жеке жұмыс істеу кезіндегі конструктивтік бағасы. Бұл бағалау әдісі, ақыр соңында, оқушылардың өз жұмысын бағалау және жақсарту қабілетін дамытады. Бұл оқушыларға міндеттің әртүрлі тәсілдері мен нәтижелерін көруге және болашақта жұмысты өзгертуге мүмкіндік береді.Оқушылардың сұрақ қою, үй тапсырмасын беру және бағалау кезінде саралап оқыту тәсілдері:

Оқушыларға сұрақ қою тәсілдері. Сабақта жиі оқушылардың білімдеріндегі кемшіліктер мен олқылықтарды іздеуге бағытталған. Өйткені, бұл абырой, білім мен шеберлікті іздеу керек. Сауалнама барысында басты міндет - қолдау, көмектесу, үйрету.

Біз көріп отырғанымыздай, оң аспектілер әлдеқайда көп, ал теріс, көбінесе мұғалімге және оқу қызметін дұрыс ұйымдастыруға байланысты.

Деңгейлеп саралапоқытудың әдістемелік жүйесінің барлық компоненттері мен мектептің барлық сатыларын қамтиды. Ол бірнеше түрде бола алады.

Біріншісі, мысалы бір сыныпта, бір бағдарлама мен оқулық бойынша оқып, оқушылар материалды әр түрлі деңгейде меңгере алады. Бұл ретте міндетті даярлық деңгейі айқындаушы болып табылады. Оның жетістігі оқушының мазмұнын меңгеруге қажетті ең аз талаптарды орындағанын куәландырады. Оның негізінде материалды меңгерудің жоғары деңгейі қалыптасады. Дифференциалды оқытудың бұл түрі соңғы уақытта «деңгейлік дифференциация» деп аталды[7].

Деңгейлеп саралап оқытудың екінші түрі - жобаланатын мамандық бойынша дифференциация (бейінді). 6-7 сыныптарда Бала және оның ата-аналары оның ересек өміріне арналған қандай да бір мамандықты таңдайды. Әсіресе, бұл балада оның есіктері мен қабілеттері (хореография, кескіндеме, музыка) айқын көрінген және дамыған жағдайларда байқалады.Бұл жағдайда баланы оқытуды орта мектепте барынша жоғары

дәрежеде дамыту қабілеті пайда болатындай етіп саралаған жөн. Ол үшін орта арнайы мектептер (музыкалық, көркем бейнелеу және т.б.) бар.

Мұндай мектептердің бағдарламалары бейіндемейтін пәндер бойынша қарапайым жалпы білім беретін мектептердің бағдарламаларымен бірдей, ал бейіндеуші пәндер тереңірек және кеңірек оқытылады. Жалпы білім беретін мектептердің бұл түрі оқушы ересек өмірде жұмыс істеуді болжайтын салада жақсы дайындық береді [8].

Келесі түрі - мүдделер бойынша саралау. Оқушылар қызығушылықтары бойынша сыныптарға топтастырылады,онда өздерін қызықтыратын заттар тереңдетіліп оқытылады. Қазіргі уақытта математика, физика, химия, гуманитарлық ғылымдарды тереңдетіп оқытатын сыныптар мен мектептер кең тараған [9].

Оқытуды саралаудың екі түрінің біріккен нысаны - қызығушылығы бойынша және даму деңгейі бойынша аралас дифференциация болып табылады. Болашақ бейіндеуді (математика, әдебиет, орыс тілі) анықтайтын аса маңызды оқу пәндерін оқу үшін барлық сынып параллелі қайта топтастырылады. Үш жиынтық топ құрылады.

Оқу пәніне қызығушылық танытқан және осы бағытта айтарлықтай жоғары көрсеткіштері бар балалар озық деңгейдегі бір жиынтық топқа (уақытша гомогенді топ) біріктіріледі. Деңгейлік дифференциация принципі бойынша параллельдің қалған оқушыларынан (базалық стандарт тобы және күшейтілген педагогикалық қолдау тобы) тағы екі жиынтық топ құрылады [10].

Саралаудың екі түрін - жетістіктер деңгейі мен қызығушылықтары бойынша біріктіретін жиынтық топтардың моделі V-IX сыныптар бойынша әрекет етеді. Топтарды қайта қалыптастыру жылдық қорытынды бақылау нәтижелері бойынша жүргізіледі. Оқушылардың топтан топқа және оқу жылының ортасында ауысуы мүмкін.

Балаларды оқытудың бағыттары арасында бөлу үшін диагностиканың әртүрлі түрлері, соның ішінде интеллектуалды тесттер қолданылады [11].

«Деңгейлік дифференциация» термині жаңа тәсілдің кейбір ерекшеліктеріне байланысты «ішкі дифференциация» терминін ауыстыра отырып, жақында қолданыла бастады. Дәстүрлі сараланған тәсіл оқушылардың психологиялық-педагогикалық айырмашылықтарына негізделген. Бұл ретте соңғы оқу мақсаттары барлық оқушылар үшін бірыңғай болып, демек, көпшілік үшін - көрінеу күшсіз болып қалды. Дифференциалау мәні оқушыларды бағдарламаны меңгеруге жеке жолдармен жүргізетін оқыту тәсілдері мен тәсілдерін іздестіруде болды. Ал бұл міндет әрдайым шешілмейді.

Қорытындылай келе, қоғамның барлық балалардың қабілетін анықтау және дамыту үшін оңтайлы режим құруға қызығушылығы оқытуды саралау қажеттілігіне алып келеді. Саралаудың әртүрлі топтарын талдай отырып, біз оқушыларды жалпы білім беретін мектепте бастауыш даму сатысында оқыту кезінде деңгейлік саралауды дұрыс пайдалану тиімді деген қорытындыға келдік.

Оқушылардың танымдық белсенділігі мен дербестігін табысты дамыту әрбір баланың ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, оның қарқынды зияткерлік қызметі ретінде ұйымдастырылған кезде мүмкін болады және тек оқушының қажеттіліктерін, мүдделерін, дайындық деңгейін, танымдық ерекшеліктерін біле отырып, оның білім, дағды мен дағдыны игеруде, қабілеттерін дамытуда рөлін толық пайдалануға болады.

Деңгейлеп саралап оқыту технологиясын қолдану барысында біз келесі нәтижелер алдық:

- оқыту процесін дифференциациялау теориясы мен практикасын дамыту идеялары зерттелді;
- педагогтердің отандық және шетелдіккөзқарастары, оқыту үдерісіне саралауды енгізу бойынша түрлі жоспарлар қарастырылды;
- оқыту процесінің мәні, мақсаты және саралау түрлері зерттелді;
- қоршаған ортамен танысу процесін саралау тиімділігінің шарттары мен педагогикалық-психологиялықнегіздеріанықталды.

Тапсырмаларды саралауды қолдану білім деңгейі әр түрлі оқушылардың білімін барынша терең меңгеруіне мүмкіндік береді.Әрбір жеке типологиялық топтағы балаларды саралап оқыту жоғары мектеп оқушыларының назарын, қабылдауын, жады мен ойлауын дамытудың жоғары деңгейіне жетуге мүмкіндік береді. Бұл сабақта баланың белсенділігін, оның пәнге деген қызығушылығын, өз бетінше жұмыс істеуге ұмтылысын арттырады.

Оқушылардың танымдық белсенділігі мен дербестігін табысты дамыту әрбір баланың ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, оның қарқынды зияткерлік қызметі

ретінде ұйымдастырылған кезде мүмкін болады; тек оқушының қажеттіліктерін, мүдделерін, дайындық деңгейін, танымдық ерекшеліктерін біле отырып, оның білім, дағды мен дағдыны игеруде, қабілеттерін дамытуда рөлін толық пайдалануға болады.

Әдебиеттер тізімі

1. Менчинская Н.А. Оқушылардың оқу-жаттығу және ақыл-ой дамуының мәселелері: таңдамалы психологиялық еңбектер. -Москва: Педагогика, 1989. -224 б.
2. Копжасарова М.Р. Дифференциация как условие разноуровневой подготовки учащихся общеобразовательной школы. Монография. -Алматы: Зият Пресс, 2005. -100с.
3.Селевко Г. К. Заманауи білім беру технологиялары. -Москва: Народное образование, 1998. -256 б.
4. Шахмаев Н. М. Орта мектепте техникалық оқыту құралдарын қолданудың дидактикалық мәселелері. -Москва: Педагогика, 1993. - 272 б.
5. Монтессори М. Тәрбие ортасының маңызы // Жеке мектеп. - 1995. - № 4.
6. Унт И.Э. Индивидуализация и дифференциация обучения. - Москва,1990. – 192б.
7. Методические основы современного урока в школе с разноуровневым дифференцированным обучением //Завуч. - 2005 - № 1 - Б.69 - 95.
8. Дидактика: Учебное пособие для студентов пед. институтов/Под ред. М.А. Данилова, М.Н. Скаткина. - М.: «Просвещение», 1995. - 303 б.
9. Педагогика: Учебное пособие для студентов пед институтов / Под ред. Ю.К. Бабанского. - Москва: «Просвещение», 1988 - 479 б.
10. Рудакова И.А. Дидактика. Серия «Среднее профессиональное образование», Ростов н/Д.: Феникс, 2005. - 256 с.
11. Корнетов Г.Б. Білім беру туралы педагогикадағы технологиялар: заманауи тәсілдер мен интерпретациялар // Білім беру технологиялары. -2005. № 1.-Б.7-13

С.С.Байсарина, Т.С. Сламбекова, М.С. Боранбаева
Евразийский национальный университет имени Л.Н. Гумилева, Астана, Казахстан

Особенности дифференцированных технологий обучения

Аннотация. Важной особенностью современного обучения является поощрение учащихся к активной познавательной деятельности, личностному воспитанию, а также ориентация их на обучение и самореализацию. По нашему мнению, эти проблемы полностью решается при использовании технологии дифференциации обучения Караева. В то же время при решении проблемы успешного обучения студентов, развития их познавательной деятельности важны труды таких ученых, как Г.К. Менчинская, Г.К. Селевко Н.М. Шахмаева.

В системе обучения непосредственное руководство учителя способствует более разносторонней и эффективной работе. Ученики постепенно решают задачи разной степени сложности, следовательно постепенно возрастают сложность задач и степень самостоятельности их выполнения.

Для того, чтобы организовать индивидуальные занятия в классе, мы разделяем учеников с одинаковыми особенностями. Технология дифференцированного обучения - это организационное решение, инструмент и методика дифференцированного обучения, включающая часть процесса обучения. Это в свою очередь влияет на все компоненты методологической системы дифференциального образования и все уровни школы.

Ключевые слова: дифференцированное обучение, метод, технология, уровневая дифференциация, способ, учебный процесс, инновация.

S.S. Baisarina, T.S. Slambekova, M.S. Boranbayeva
L.N. Gumilyov Eurasian National University, Astana, Kazakhstan

Features of differentiated learning technologies

Abstract. An important feature of modern education is to encourage students to actively engage in cognitive activity, personal upbringing, as well as orientation toward learning and self-realization. In our opinion, these problems are completely solved by using the Karaev learning differentiation technology. At the same time, in solving the problem of successful students' training, development of their cognitive activity, the works of scientists like G.K.

Menchinskaya, G.K. Selevko N.M. Shakhmaeva.

In the system of education, we go through the teacher's direct guidance in order to work more quickly and fully, and students gradually solve tasks of varying degrees, and the complexity of tasks and the degree of independence in their implementation gradually increase.

For organizing individual classes in the classroom, we share students with the same characteristics. Differential learning technology is an organizational solution, a tool and a method of differentiated learning, including part of the learning process. This affects all components of the methodological system of differential education and all levels of the school.

Key words: differentiated learning, method, technology, level differentiation, method, educational process, innovation.

References

1. Menchinskaja N.A. Оkushylardyn oku-zhattygu zhane akyl-oj damuynyn maseleleri: tandamaly psihologijalyқ enbekter [Problems of learning and mental development of the student: selected psychological works.].- : Pedagogy, Moscow, 1989. -224 p.

2. Kopzhasarova M.R. Differenciacija kak uslovie raznourovnevoj podgotovki uchashhihsja obshheobrazovatel'noj shkoly. Monografija [Differentiation as a condition of multi-level training of students of secondary school Differentiation as a condition of multi-level training of students of secondary school]. - Zijat Press, Almaty, 2005. -100 p.

3.Selevko G. K. Zamanaui bilim beru tehnologijalary [Modern educational technologies.]. - : Public education, Moscow, 1998, 256 p.

4. Shahmaev N. M. Orta mektepte tehnikalyk okytu kuraldaryn koldanudyn didaktikalyk maseleleri [Didactic problems of application of technical means of education in secondary school]. - Pedagogy, Moscow, 1993. - 272 p.

5. Montessori M. Tarbie ortasynyn manyzy [the Importance of the environment in education] // Zheke mektep. - 1995. - № 4.

6. Unt I.Je. Individualizacija i differenciacija obuchenija [Individualization and differentiation of training]. - Moscow, 1990.-192p.

7. Metodicheskie osnovy sovremennogo uroka v shkole s raznourovnevym differencirovannym obucheniem [Methodological foundations of the modern lesson in school with tiered differentiated learning], Zavuch. - 69 - 95 (2005).

8. Didaktika: Uchebnoe posobie dlja studentov ped. institutov [Didactics: a textbook for students of PED institutions] edited by M. A. Danilov and M. N. Skadina. - "Education", Moscow, 1995. - 303 p.

9. Pedagogika: Uchebnoe posobie dlja studentov ped institutov [Pedagogy: textbook for students of pedagogical institutes.] - "Education", Moscow, 1988, 479 p.

10. Rudakova I.A. Didaktika. Serija «Srednee professional'noe obrazovanie» [Didactics. Series «Secondary vocational education»], Phoenix, Rostov n/D, 2005, 256 p.

11. Kornetov G.B. Bilim beru turaly pedagogikadagy tehnologijalar: zamanaui tasilder men interpretacijalar [Technologies in pedagogy of education: modern approaches and interpretations]. -(1), 7-13 (2005).

Авторлар туралы мәлімет:

Байсарина С.С. - әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану кафедрасының доценті, педагогика ғылымдарының кандидаты, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттықуниверситеті, Янушкевич көш. 6, Астана, Қазақстан.

Сламбекова Т.С. - әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану кафедрасының профессор м.а., педагогика ғылымдарының кандидаты, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Янушкевич көш. 6, Астана, Қазақстан.

Боранбаева М.С.- әлеуметтік педагогика және өзін-өзі тану кафедрасының магистранты, Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Янушкевич көш. 6, Астана, Қазақстан.

Baisarina S.S. - Candidate of pedagogical sciences, associate professor of the department of docial pedagogy and self-kognition, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Yanushkevich Str. 6, Astana, Kazakhstan.

Slambekova T.S. - Slambekova T.S. - Candidate of Pedagogical Sciences, Acting Professor, Department of social pedagogy and self-cognition, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Yanushkevich Str. 6, Astana, Kazakhstan.

Boranbayeva M.S. - master student of the Department of social pedagogy and self-kognition, L.N. Gumilyov Eurasian National University, Yanushkevich Str. 6, Astana, Kazakhstan.